

Türkiye'de 1976'dan beri yapılmakta olan 1 Mayıs'ların her biri, gerek ülkedeki genel sol ve sağ cepheleşme ortamında ve gerekse sosyalist hareketin sınırları belirsiz ve bulanık alanı içinde odak konu haline gelmekte ve bunun getirdiği özel siyasal anlam ve işlevle yükü olarak kutlanmaktadır. «1 Mayıs dönemi»nin olguları, her iki düzeyin durumu, muhtemel ve mümkün gelişimi hakkında oldukça yeterli bir değerlendirme yapılmasına imkân vermektedir.

1979'un 1 Mayıs'ında, daha doğrusu «1 Mayıs döneminde» de bu özgüllük vardı. DİSK yönetiminin, 1 Mayıs'ı İstanbul'da 1 Mayıs alanında kutlamak kararında ısrarlı olduğunu ilan etmesinden itibaren gelişen olaylar içinde, hem Türkiye'deki genel siyasal durum ve başlıca siyasal güçler arasındaki ilişkiler hayli net biçimde görülebildi; ve hem de Türkiye sosyalist hareketinin geniş ve sınırları belirsiz alanı içindeki gerçek saflaşmalar, gerçek ayırım noktaları ve sosyalist hareketi diğer tür siyasal hareketlerden kesin olarak ayıran sınır çizgilerinin kavranmasına yetecek önemli ipuçları edinilebildi. 1979 1 Mayıs dönemi, özellikle bu ikinci yönüyle Türkiye sosyalist hareketi için bir köşe taşı, hattâ gereğince kavranılır ve değerlendirilirse bir dönüm noktası olabilecek özelliğindedir.

1979 1 Mayıs'ını Türkiye sosyalist hareketi için bir avraç olma durumuna getiren olaylar serisi, DİSK yönetiminin 1 Mayıs'ı İstanbul'da kutlamak konusunda ısrarlı bir tutum takınmasıyla başladı. Gerci DİSK yönetimi törenleri İzmit'de yapmak için başvuruda bulunmuştu. Ancak İzmit Valiliği, şehrin bu çapta bir toplantı için elverişsiz olduğunu bildirdince DİSK, başka bir şehir için girişimde bulunmayarak 1 Mayıs'ı İstanbul'da düzenlemekte kesin kararlı olduğunu ilan etmişti.

Bu noktadan sonra gelişen olaylar biliniyor. DİSK yönetimi, liberal, ilerici sayılan tüm günlük basın tarafından «sağduyu yoksunluğu» ile, sağcı basın tarafından «küstahlık»la niteleyen tutumunu ısrarla sürdürerek «1 Mayıs'ı 1 Mayıs alanında kutlamak»dan vazgeçemeyeceğini yineledi. Bunun üzerine DİSK yönetimi

kadrosunun hemen hemen tümünün gözetimine alan İstanbul Sıkıyönetimi, 1 Mayıs günü sokağa çıkma yasağı koydu.

1 Mayıs tarihinden çok önce, İzmir'de 1 Mayıs düzenlemek için gerekli hazırlıklara başlamış olan «ilerlemeci» eğilim ve onun denetimindeki sendikalar ve dernekler grubu, önceleri DİSK yönetiminin İstanbul üzerindeki ısrarının yanında gözükmüş olmasına karşın, sıkıyönetimin, hükümetin ve Milli Güvenlik Kurulu'nun kesin yasaklama ve karşı çıkılması halinde kuvvetle bastırma kararından sonra, DİSK yönetimini suçlayarak tutumunu değiştirdi ve 1 Mayıs'ı İzmir'de kutlamak çağrısı yaptı. Ancak CHP'nin sağ kanadına mensup sendikacıların denetiminde bulunan Lastik-İş ve yönetiminde ilerlemecilerin de bulunduğu DİSK'e bağlı bazı küçük sendikalar dışında hiçbir kuruluşun çağrıya uymadı. Hiçbir parti, grup ve eğilimin katılmadığı İzmir tören alanında «ilerlemeci» eğilim yalnız kaldı.

Aslında yalnız sayılmazdı. Çünkü ÇKP'nin artık rakipsiz izleyicisi olma konumuna nihayet erişmiş olan TİKP, DİSK yönetiminin kararını ta başından en ağır biçimde suçlamış ve 1 Mayıs'ın kırlarda kutlanması çağrısını yapmıştı. Dolayısıyla 1 Mayıs günü, DİSK yönetiminin tüm öteki grup ve eğilimlerce şu veya bu biçimde desteklenen, eleştirilmeyen tutumuna karşı çıkan iki grup vardı. «İlerlemeci»ler ve TİKP.

Kendilerine sorulacak olursa birbirlerinin tam zıddı olduklarını söyleyecek olan bu iki akımın, DİSK yönetiminin tutumuna karşı çıkmak noktasında birleşmeleri raslantı değildir. Karşı çıkış gerekçelerinin görünüşte farklı oluşu, tutumlarını değişik zamanlarda ilan edişleri —TİKP en başından, «İlerleme» devlet ve hükümet organlarının kesin yasaklama kararından sonra— ve 1 Mayıs günü için kendi önerdikleri hareket tarzlarının başka başka oluşu v.b. noktaya, ilk bakışta ilerleme ve TİKP'i aynı kefarete koymanın yanlış olacağını düşündürtebilir.

Ancak biraz dikkatli bir bakışla, TİKP ve ilerlemeciliğin biçimde epey farklı tutumları-

nın ortak niteliği görülür. Bu ortak niteliği görmek için her iki eğilimin karşı çıkış gerekçelerine bakmak yeter.

TİKP'in «Sovyetler Birliği düşmanlığı»na dayalı bakışı, son zamanlarda artık paranoya noktasını bile aştığı için onun kendisi dışında cereyan eden her olayı «Rus oyunu»na bağlaması, kendi dışındaki her olayda bir Rus parmağı göstermesi doğal. Bu bakımdan onun 1 Mayıs kutlamasını yapmaktan isteyen DİSK yönetimini «Rus uşağı TKP'nin izinde gitmekle suçlamasında yadırganacak bir şey yoktur. TİKP, bu sözleri 1 Mayıs konusu gündeme geldiğinden beri yineledi ve «ilerlemeci»lerin DİSK yönetimini şiddetle kınayan bir tutuma girmesi karşısında bile değiştirmeye gereğini duymadı. Kaldı ki, pekala bilmekteydi ki, konfederasyon içinde DİSK'in bu günkü yönetimiyle «ilerlemeci»ler arasında kopma noktasına yaklaşmış bir mücadele vardır. Ancak bütün bunları bilmek, TİKP'in paranoyak bakış açısı için önemli değildir. O, ya Rus uşağı ya da Rus uşağı olması muhtemel olanlarla dolu bir dünyada yaşadığına inanmaktadır.

Sendikalarındaki etkinliği nedeniyle «ilerlemeci»lerin düzenlenecek 1 Mayıs törenlerinde mutlaka yer alacağını peşinen bilen TİKP'in, bu yüzden 1 Mayıs'lara kökten karşı çıkması, bununla da kalmayıp tüm gücüyle engellemeye çalışması doğal. İşaret edilmesi gereken noktada, onun bu engelleme için nelere, kimlere başvurduğudur. Herkesin bildiği ve gördüğü üzere TİKP, bunun için geleneksel anti-komünizm ve «devlet-düzen koruyuculuğu»nun tüm öğelerini kullandı. 1 Mayıs törenlerinin «milleti bölmek», «kargaşalık yaratmak» isteyenlerce yapıldığını bıkmadan propaganda etti.

Devleti ve düzeni korumak için ilan edilen sıkıyönetim tarafından kesin biçimde yasaklanmaya kadar «ilerlemeci» eğilim, DİSK yönetiminin 1 Mayıs'ı İstanbul'da kutlamak kararının yanında gözüktü. Fakat bunun, belli bir ilkel tavrı bir noktaya kadar sürdürmek ve ancak o noktada vazgeçmekle ilgisi yoktur. İlerlemecilik, DİSK yönetiminin tutumunu destekler gözüktürken bir ilkedden değil, tamamen konfederasyon içi hesaplardan hareket ediyordu. Şüphesiz burada DİSK yönetiminin tutumunun konfederasyon içi hesaplardan bağımsız olduğunu ileri sürecek değiliz. Hatta şu söylenebilir ki DİSK yönetimini 1 Mayıs'ı İstanbul'da kutlamak konusunda ısrarlı bir tavır takınmağa iten nedenler, büyük ölçüde konfederasyon içi gelişmelere, mücadeleye ilişkindir. Ancak sıkıyönetim, hükümet ve Millî Güvenlik Kurulu'nun kesin yasaklama kararından sonra 1 Mayıs'ın İstanbul'da kutlanması sorunu başlangıçtaki içeriğinden ayrı, daha geniş kapsamlı bir sorun, bir ilkesel sorun haline geldi. İşte bu noktada yollar ayrıldı. Ne kadar bilincinde olduğumu bilemeyiz ama DİSK yönetimi, olayların kendisini getirdiği noktada, olayın ar-

tık bir ilke sorunu haline geldiğini bilenlerin göstereceği tutumu benimsedi. İlerlemecilik ise, liberal, ilerici deneni kesimi de dahil tüm basının «sağduyu yoksunluğu»ndan «küstahlığa» kadar her türlü sıfatla eleştirerek tecrit etmeye çalıştıkları DİSK yönetimini benzer sıfatlarla suçlayıp, İzmir toplantısını tertipleledi. Böylece herkes, Türkiye'deki «sağduyu sahibi sol»ları açıkça gördü. 1 Mayıs'ı biri kırdı öteki İzmir'de geçiren bu iki eğilim sözkonusu tutumlarından ötürü, sıkıyönetim komutanlıklarının bildirimlerinde takdir edildiler. İlerlemeciler bu takdiri bir başka noktadan da kazanmışlardı. Çünkü İzmir'deki toplantıda konuşan Türkler, DİSK Yönetiminin tutumunu «işçi sınıfına yakışmayan» bir tutum olarak niteliyordu. K. Türkler'e göre 1 Mayıs gösterilerinin yasaklanmasına, «sendikalarımızın aranmasına —ki burada kastettiği yalnızca ilerlemecilerin denetimindeki sendikalardır— ve ilerici derneklerin kapatılmasında işte bu «işçi sınıfına yakışmayan tutum» neden olmuştur. K. Türkler, «1 Mayıs dönemi»ndeki polisiye tedbirlerin tümünü meşrulaştıran bu sözleriyle yetinmeyerek DİSK yöneticilerinin «1,5 yıldır tüm davranışları» ile «DİSK'in saygınlığına gölge düşürdüklerini» söylüyordu.

İlerleme sözcüsü, devlet güçlerinin, 1 Mayıs döneminde aldıkları tutuklama, kapatma, arama vb. «önlemler»e ilişkin yaptıkları açıklamaları aynıysa yaparak, sözkonusu önlemleri meşrulaştırıyor. Ancak bundan dolayı kazandığı takdirle yetinmeyip, hazır yeri gelmişken CHP hükümetinin özel takdirlerini de kazanmaya çalışıyor. DİSK yönetiminin 1,5 yıllık davranışlarını konu etmesi bu yüzdendir. 1,5 yıldır düzeni restore etmek için çırpınan, ama bu gayretinde DİSK'ten umduğu desteği bulamayan CHP hükümetinin düşüncelerini paylaştığını belirterek yapıyor bunu. Hatırlanacağı üzere, CHP'li hükümet, özellikle DİSK'in 20 Mart 1978 «faşizme ihtar» eylemini ve Kasım 1978 deki «faşizme karşı ortak eylem platformu» girişimini şiddetle kınamış, «yakışsız» ve «DİSK'in saygınlığı» ile uyumsuz tutumlar olarak nitelmişti. «İlerlemeci»ler, o sıralar ifade edemedikleri görüşlerini şimdi söyleyerek CHP hükümetinin aradığı «saygın» ekibin kendileri olduğunu ilan etme fırsatını kullanıyorlardı.

Böylece herkes, 1 Mayıs'ın yapılması konusundaki sürekli yayınıyla TİKP'nin şahsında gördüğü «sağduyulu sol»un öteki çeşidini —1 Mayıs'ı çift yönlü takdirleri hakedecek biçimde kutlayan «İlerleme»nin şahsında tanımış oluyordu.

Görülmektedir ki birbirlerini iki karşıt eğilim olarak ilân eden TİKP ve «ilerleme», düzen ile varolan yapının temel kuruluş ve kurumları ile— uzlaşma fırsatlarını kaçırmamak noktasında birleşmektedirler. Bunlar, iki alternatifli bir durum doğduğunda ve bu alternatif-

lerden birisi düzen kurumları, ile karşı karşıya kalmayı gerektirdiğinde, tereddütsüz öteki alternatiften yana olmakta ve bununla kalmayıp, düzen kurumlarını en az düzen koruyucuları kadar şevkle savunmaktadırlar. Her ikisinin de ilk hedefleri, birçok ülkede düzenin saygın partilerinden biri konumuna yerleşmiş olan «Komünist Parti»lerinkine benzer bir yere, yasal güvence ile yerleşmek olduğu için, bu tutumları yadırgatıcı değildir elbette.

Reel sosyalizmin bu iki çeşidi, 1 Mayıs'ın İstanbul'da kutlanması sorunu, devletin ve düzen kurumlarının itibarı sorunu haline getirildiğinde —ki bu tamamen sağ siyaset güçlerin istediği çabaları ve onlara kapılan devlet ve hükümet yetkililerinin tutumu sonucudur— az önce belirtilen ortak niteliklerinden dolayı sırf kendi özel siyasal hesaplarını kotarmaya koyuldular. Ve yaratılan bilinçli gerginlik durumunda, kendilerinin devlet ve düzen karşıtı olmadıklarını kanıtlamaktan öte bir gayret göstermediler. TİKP, çok önceden, «Rus oyunu» «kargaşalık çıkarmak» gibi düzenin kendini korumak için gerektiğinde kullandığı en ilkel ve harcalem temalara dayalı çığırkan yayınlarıyla, ilerleme ise «sağduyu», «sorumlu tutum» vb. deyimler ardında, sosyalist hareketin geniş anlamı içindeki tüm grup ve eğilimlerden kendilerini ayırdılar.

1 Mayıs sabahında DİSK'in, ilerleme ve TİKP dışında kalan diğer grup ve eğilimlerin olayları değerlendiriş tarzı, tutumları şüphesiz apayrı idi. Bazı gruplar çok önceden 1 Mayıs'ı ülkenin çeşitli yerlerinde kutlama kararı aldıkları için, İstanbul'daki yasaklama ile fazlasıyla etkilenmediler. Ancak hemen hepsinin ortak tavrı, tüm kamuoyu oluşturma aygıtları ve ek olarak TİKP ve «ilerleme» tarafından DİSK yönetimi aleyhine yaratılan havaya katılmamak yolunda idi. İçlerinden bazıları, örneğin TİP, «Kurtuluş» ve «Dev-Sol», DİSK yöneticilerinin tutuklanması ve sokağa çıkma yasağının konulmasını protesto etmek için, sembolik gösteriler tertipleddiler. 30 Nisan günü bazı korsan mitingler yapıldı.

Bütün bu tutumların hangisi, ne ölçüde 1 Mayıs 1979'un bir ilke sorunu haline geldiği tespitinden hareket ediyordu; hangisi, ne ölçüde kendi grup ve DİSK'e yönelik hesapların ürünüydü bilemeyiz. Ama şurası var ki; belirli bir ortak payda, zemin oluşmuştu.

Bu zayıf da olsa, oluşmuş birlikteliği olumlu bir zemine oturtacak ve geliştirecek şey, 1 Mayıs'ın İstanbul'da kutlanması konusundaki ısrarın kaynağında birleşmektir. Bu konu elbette TİKP ve ilerlemenin ortak özlü tavırlarından ayrı düşünülemez. Teorik boyutuyla bu konu sosyalist hareketi bunalıma götüren reel sosyalist anlayış ve pratiklerin kavranması yolunda önemli bir adım olabilecek biçimde, bu kapsamda düşünülmelidir. Öte yandan sosyalistlerin öncülüğünü yapmak zorunda oldukları ge-

nel demokrasi mücadelesi açısından da önemi büyüktür. Toplumun büyük bölümü indinde anlamsız bir «inat» olarak nitelenen ve bu yüzden tepki duyulan 1 Mayıs'ın İstanbul'da yapılmasına ilişkin ısrarlı tutumun, demokratik anlamının açıklanması zorunludur. Aksi halde ne TİKP ve «ilerleme»nin reel sosyalist anlayışlarının ortak ve olumsuz temeli açığa çıkmış olur ve ne de 1 Mayıs dolayısıyla tüm düzen aygıtlarının yürüttüğü karşı kampanyanın yarattığı aleyhte hava dağıtılabilir.

Bu bakımdan ilkin 1 Mayıs 1979'un giderek ilke sorununa dönüşmesi konusu üzerinde duracağız.

DİSK yönetiminin, hükümetçe önerilen İzmir'i kabul etmeyerek İstanbul üzerinde direnmesi, şüphe yok ki başlangıçta asıl olarak konfederasyon içi nedenlere ilişkindir. DİSK yönetimi, kendi hukuki sorumluluğu altında «ilerleme»nin güçlü olduğu İzmir'de yapılacak bir törenin, hem katılımı büyük ölçüde azaltacağı ve hem de «ilerleme»ye DİSK içinde prim kazandıracağını görmez değildi. DİSK yönetimi, 1978 1 Mayıs'ını ve daha sonra yine DİSK sorumluluğu altında yapılan toplantıları da unuttuğu değildir. Hatırlanacağı üzere «ilerlemeciler, bu gibi yerlerde, kendi düzenledikleri açık toplantılarda kesinlikle bağırmadıkları sloganlarla, pankartlarla boy gösteriyorlardı. Böyle yapacaklarını kimseye haber vermeyip, «TKP'ye özgürlük», «Yaşasın Sovyetler Birliği» gibi başkaları yanında yasal tepkileri de çeken sloganlarını atıp, doğacak yasal sorumluluk ve tepkilerle toplantıyı düzenleyenleri başbaşa bırakıp gidiyorlardı. Gerek bu tür taktiler ve gerekse DİSK'de yeniden yönetimi ele geçirmek için ustası oldukları makyavelist politikayı sürdürmelerinden dolayı, «ilerleme» denetimindeki sendikalar, DİSK'den geçici olarak uzaklaştırılmış ve bazı ilerlemeci sendikacılar kesin olarak DİSK'ten ihraç edilmişlerdi. Bu, DİSK içindeki diğer sosyalist eğilimliler ve CHP'nin resmî çizgisiyle çatışan sol sosyal-demokrat sendikacılar bloku ile ilerleme ve soy CHP'li sendikacılar bloku arasındaki iç mücadeleyi iyice kızıştırmıştı. Hatta ilerlemecilerin yazın bir olağanüstü genel kurul toplamaya çalışacakları ve eğer burada yönetimi ele geçiremezlerse DİSK'ten ayrılıp yeni bir konfederasyon kuracakları yolundaki söylentiler çoğalmıştı.

DİSK içi durumu bilenler, DİSK genel sekreterinin, «gerekirse 100 000 kişinin tutuklanmasını göze alarak 1 Mayıs'ı 1 Mayıs alanında kutlamaya kararlıyız» yollu sözleri ile neyi amaçladığını anlıyorlardı. Sıkıyönetimin Nisan sonunda yeniden uzatılacağı ve 1 Mayıs'a kesinlikle izin verilemeyeceği çok önceden biliniyor, hesaplanıyordu. Büyük kitlelerin mutlaka 1 Mayıs alanına girmek kararıyla harekete geçmesi demek devlet güçleriyle muharebe etmek demektir. Hele F. Işıklar Ecevit ve eşi örneğini

verince bu büsbütün böyle yorumlanabilirdi. Bilindiği üzere Ecevit 1977 Haziranında öldürüleceği yolunda ihbarlara karşın, bu tehlikeyi göze alarak Taksim'deki mitinge gideceğini ilân etmişti. Bu durumda F. Işıklar'ın sözlerinin 1 Mayıs günü orduyla çatışarak 1 Mayıs alanına girmek kararındayız anlamına geldiği pekala çıkarsanabilirdi.

Her 1 Mayıs öncesinde en ufak bir bahaneyi bile kan, ölüm söylentileri yaymak için kullanan sağcı basının en fanatik temsilcileri dahil, hiç kimsenin, DİSK sözcüsünün konuşmasını böyle yorumlamaması doğaldı. DİSK genel sekreterininin kutlaması hakkınca 1 Mayıs'ı 1 Mayıs alanında kutlamak hakkının savunulması, bu demokratik hakta direnilmesi anlamına geliyordu. Ötesi ajitasyon ve güzel söz söyleme merakıydı. TIKP ve ilerleme hariç tüm gruplar DİSK yönetimini desteklerken böyle ele alıyorlardı konuşmayı. Demokratik bir hakta direnilmesi, ana fikir buydu ve onaylanıyordu.

1 Mayıs'a pek az gün kala Milli Güvenlik Kurulu, hükümet ve İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı çok kesin bir dille 1 Mayıs'ın İstanbul'da yapılmasına izin verilmeyeceğini açıkladıklarında, DİSK yönetimi çoğunluğun beklediği gibi kararından caymadı, DİSK yönetimi ne önerilen İzmir'i kabul ediyordu ve ne de 1 Mayıs'ı İstanbul'da kutlama kararından vazgeçiyordu. Bir açmazdı bu ve DİSK yönetiminin nasıl olup da askeri önlemlere karşın 1 Mayıs'ı 1 Mayıs alanında kutlayabileceği yoğun merak konusu idi. Hele DİSK yöneticileri tutuklanıp ardından sokağa çıkma yasağı ilân edilince.

Eğer en geç bu noktada, DİSK yönetimi ve onun kararını destekleyen sosyalist eğilimler, İstanbul'da ve diğer sıkıyönetim ilân edilen illerde 1 Mayıs'ın yasaklanmasına neden karşı çıktıklarını ortak biçimde açıklamaya hazır olsalardı önemli bir açıklık sağlamış olurlardı. Burada belirtilebilirdi ki; sözkonusu illerde başka nedenlerle yapmak istedikleri birçok toplantıdan vazgeçilmişti. Ama 1 Mayıs için böyle davranamazlardı. 1 Mayıs için neden böyle bir tutumun söz konusu olmayacağını ortak temalarla açıklamaya hazır olsalardı, bu yapılabileseydi, olayın ağırlığı 1 Mayıs'ın özel anlamı ve sıradan bir toplantı olmadığı noktası üzerine yoğunlaştırılabilseydi, belki yaratılan aleyhe havayı o anda gidermek mümkün olmayabilirdi. Ama DİSK yönetiminin ve onu kararında destekleyenlerin bir ilke adına, kendileri için kutsal bir değere sahip çıkmak adına direndikleri fikri yerleştirebilirdi. Şüphesiz bu durumda bile gösterilen dirence hak verilmeyebilirdi ama olayın bir «inatçılık» olmadığı, birbirlerinin kendileri için kutsal, saygın bir şeye sahip çıkmak için uğraştıkları noktası üzerine toplanırdı ilgi. Sosyalistlerin yıllardır 1 Mayıs'ın resmî bayram olarak kabul edilmesine çalıştıkları ortada olduğuna göre ve 1976'dan beri 1 Mayıs yarı-resmî bayram gibi kutlanageldiğine göre, etki-

li ve ortak bir kampanyanın kısa süresi içinde bile, bu sağlanabilirdi. Ve bu durumda 1 Mayıs günü sokağa çıkma yasağı ihlal edilerek yapılan protestolara ne denli tepki duyulursa duyulsun, olayın saygın bir tutumdan kaynaklandığı da teslim edilebilecekti. Ve yine böylesi bir açıklama kampanyasının varlığında 1 Mayıs günü, yapılabilecek olan ve demokratik bir hakta direnme kararlılığını sembolize edecek olan çeşitli eylem biçimlerinin hayli olumlu etkileri olabilirdi.

1 Mayıs Türkiye'nin sıkıyönetim ilân edilmemiş hemen her yerinde kutlandı. Her yıl olduğu gibi bu yıl da tüm toplum yoğun bir ilgiyle bekledi olacaktı. 1 Mayıs akşamı ve ertesi gün törenlerin genellikle olaysız geçtiği, yetkililerin teşekkür ve takdirleri ile bildirildi. Gözaltına alınanlar olmuştu elbette. Yasaklama kararlarını sokağa çıkararak protesto edenler yanında törenlere katılan «bölücüler»den de epey gözaltına alınan olmuştu. Son aylarda Türkiye'deki siyasal atmosferin odağına yerleştirilmesine özenle çalışılan «bölücülük», tüm ilginin sosyalist harekete dönük olduğu 1 Mayıs gününde mutlaka bir vesile ile öne çıkarılmalıydı. Çeşitli törenlerden peşmerge giysili kişileri toplayıp, bunu afişe ederek, devlet güvenlik ve yayın organları, resmî politikanın gereğini yaptılar. Yaklaşık Mart ortalarından beri yürürlüğe sokulan ve ülkedeki politik hareketliliğin «bölücülük» bazında algılanmasına çalışarak, siyasal düzenin istikrarını bu etkili ideolojik araç ve ona uyarlı politik tutumlar ile sağlamaya yönelik stratejinin, 1 Mayıs gibi bir imkândan yararlanmaması elbette düşünülemezdi. 1979 1 Mayıs'ının Türkiye'nin genel siyasal durumuna ve muhtemel gelişmelerine ilişkin olarak gösterdiği yeni olgu buydu. Bu konuya ilişkin geniş yazı bu sayımızda yer aldığı için yalnızca değinmekle yetiniyoruz.

1 Mayıs sonrası içindeyiz. «1 Mayıs döneminin» olguları ışığında sosyalist hareketin genel alanı içindeki devrimci öğelerin önünde duran görevler nedir?

TIKP'nin en son «Bilinmeyen 'Sol' dizisi ve 1 Mayıs dönemi boyunca yürüttüğü kampanya ile, «ilerleme»nin en son «Majestelerinin muhalefeti» sıfatını tam hak edebilmek için aldığı 1 Mayıs'a ilişkin tutumu ile, gösterdikleri gerçek ortadadır. Bu iki eğilim sosyalizm dışı olduklarını ve aynı reel-sosyalist anlayışı paylaştıklarını kanıtlamışlardır. Eğer onların sosyalizmden ayrı reel sosyalizm denilen bir anlayışın takipçileri oldukları gerçeği gereğince kavranabilir ve devrimci öğeler bu gerçeğin kavranmasını merkezi ideolojik sorun olarak koyan bir aydınlatma çabasını sürdürebilirlerse; çok geçmeden sosyalist hareketin bunlar yüzünden bulanıklaşmış sınırlar çizgileri berraklaşabilecek ve sosyalist hareket, arayış halin-

deki topluma gerçek bir alternatif olarak görünme imkânını bulacaktır. Sosyalist hareketin artık zorunluluk haline gelen bu temizlemeyi yapmaması, savsaklama tavrını sürdürmesi halinde, uzak gelecekte bile hiçbir şey beklenmeyeceğini burada vurgulamak gerekir. Reel sosyalizm mi, sosyalizm mi; düzen-içi muhalefet mi, toplumu dönüştürmek mi? Türkiye sosyalist hareketinin geniş sınırları belirsiz alanında bu temel sorular gündemdedir ve bunlara verilecek cevaplar, şüphesiz yok ki varolan bulamın ortama aydınlatarak, gerçek yaratıcı sosyalist birlikteliğin zemini ortaya çıkacaktır. Böyle bir zemin, reel sosyalizmin çoktandır tıkadığı sosyalizmin hayatı damarlarını açılması ile birlikte olacak ve hareketimiz özellikle 1 Mayıs günlerinde acısını duyduğu tecrit çemberlerini bununla aşabilecektir.

1 Mayıs 1979 un özel olarak karar noktasına getirdiği kuruluş ise DİSK'tir. Şu anda yönetimde bulunan ve görüldüğü kadarıyla siyasal eğilimleri radikal sosyal-demokrasi ile sosyalizm arasındaki açıklıkta gidip gelen DİSK yönetimi ve onlarla aynı eğilimi paylaşan geniş işçi kadroları, gerek DİSK'in son 1,5 yılında ve gerekse en son 1979 1 Mayıs günlerindeki deneyleriyle herhalde açık biçimde görmüşlerdir ki; ilerleme ile DİSK içinde vermek zorunda kaldıkları mücadele, sosyal-demokrasinin her hangi bir yorumuna bağlı kalmarak verilemez.

1 Mayıs konusundaki tutumlarına karşı sosyal-demokrasi çevrelerinden yükselen tepkilere bakılırsa, DİSK yönetimine egemen eğilim, bunlarla köprüleri atmıştır. Eğer 1 Mayıs konusundaki tutumun tüm gerekçesi DİSK içi hesaplar

ile sınırlı ise, şüphesiz ortada tamir edilmeyecek bir köprü yoktur. Ama eğer sırf bu kısır amaç ile sınırlı değilse, olayların vardığı bu noktada gerçekten tarihsel bir anı yaşamakta olduklarını görmek sorumluluğu ile yükümlüdürler. Dönüm noktasını yaşamakta olan DİSK, ya «resmî sosyalist»lerle sosyal demokrat eğilimlerin ortaklıklarını sürdürdükleri Batı Avrupada örneği bolca bulunan bir «ilerici» konfederasyon olacaktır; veya güçlü bir atılım yaparak ulusal ve uluslararası tarihi deneylerin verdiği derslerden yola çıkarak ve bundan dolayı işçi sınıfı hareketine yeniden devrimci bir soluk getirebilecek olan, devrimci adına layık bir örgüt olacaktır.

*

Birikim dergisi, DİSK yöneticilerinin ve 1 Mayıs'ın İstanbul'da yapılmasını yasaklayan kararı protesto ettikleri için tutuklananların serbest bırakılması yolundaki talebi destekler. Bu amaçla yürütülen çalışmaların yanında olduğunu belirtir.

Birikim dergisi, ayrıca 1 Mayıs günü tutuklanana karşı uygulanan keyfi şiddet ve terörün, yalnızca protesto eyleminde bulunanları yıldırma amacıyla sınırlı olmadığını; yüzlerce kişinin gözleri önünde pervasızca yapılan bu şiddet gösterisiyle aynı zamanda tüm topluma gözdağı verilme istendiğini belirtir; bu amaçla uygulamayı protesto eder.

Birikim